„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску:	Србију, Црну Гору и др. стране земље	
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 252 | У Новом Саду, у петак 23. децембра 1911. (5. јан. 1912.) | Година XXVII.

Хоће ли одступити?

Најновије синодско устројство доводи у највећу неприлику све искрене српске родољубе, а држимо да је готово иста неприлика и у наших архијереја, јер се нашим архипастирима мора само од себе наметати питање: с киме да раде у интересу цркве и народа, ако остану *усамљени*, без своје пастве, без свога народа?

Најновије синодско устројство задобило је превишњу потврду. Према томе не даје се то синодско устројство ни каквим закључком митрополијског савета, саборског одбора, па чак ни сабора изван крепости ставити, не даје се уништити. Оно, што се могло и дало учинити, то су митрополијски савет и саборски одбор учинили, а нема сумње, да ће и српски народно-црквени сабор то учинити. Но тиме најновије синодско устројство — као што већ рекосмо — не ће бити отклоњено, уништено.

После санкцијонованога синодскога устројства, постоје *два*, једно другом *противна* устројства, обадва санкцијонисана. Могло би се рећи: нека би саборски одбор, нека би митрополијски црквени савет по санкцијонисаном саборском устројству радио, а синод по свом такођер санкцијонисаном синодском устројству. Јесте! То би могло бити, да се синод ограничио у својем устројству на онај делокруг, који је означен § 18-им саборскога устројства. Ми смо заузели становиште, да нико нема права ограничити синод, да доноси какво устројство у његову делокругу. Али то баш и јесте, што је архијерејски синод *прекорачио* свој делокруг. Архијерејски синод има известан делокруг, у којем се може кретати *без икаква саутецаја државне власти*, а за ово му и не треба никакве превишње потврде. За догме, за каноне наше свете цркве не треба нити дозволе од стране државне власти, нити превишње потврде. У литургијским, у црквеним обредним стварима, у стварима веронауке, ту је архијерејски синод сасвим слободан те нема никога питати. Па и у оним стварима, које би по канонима, па црквеним обредима биле препорне, ни ту архијерејски синод не би имао никога питати. Ево конкретна случаја. Ако би се наш архијерејски синод у *питању другога брака свештеника* сагласио са синодима других источних цркава, ту онда нема никога питати, нити се мора тражити превишња потврда, као што у овом питању *није* нимало надлежан српски народно-црквени сабор, па нити може такву молбу, такав предлог прихватити, нити одбити, јер би и одбијањем била ненадлежна ингеренција.

Друга је ствар, где се тиче *спољашње* управе цркве у духу наше *источне* цркве. Ту архијерејски синод не сме себи арогирати такву надлежност, која уништава ту спољашњу управу саучешћем лајичкога елемента. Истина да при црквеном судству, наиме у брачним парницама, у неким автокефалним црквама, *епископ* као такав има готово неограничену надлежност, али у другим автокефалним црквама лајички елеменат заједно са духовним елементом извршава надлежност у брачним парницама, као што је то у нашој автокефалној цркви саборским устројством установљено. Па према томе од куда долази архијерејски синод, да себи арогира, да себи присваја *трећу* инстанцију судства? Најмање, што је у тој ствари требало, то је споразум са нашим народно-црквеним сабором.

То арогирање треће инстанције, то је *колосална октројка*, што поставља у *опасност* читаву нашу народно-црквену автономију. Архијерејски синод ето *прогутао* је ову октројку са именовањем *администратора* у епархијама, па у врхунцу поглавице наше овопределне автокефалне цркве, које именовање *потпуно руши духовну надлежност архијерејског синода*. Дакле архијерејски синод *не буни* та октројка са администратором, а држи, да би народно црквени сабор морао примити без замерке ону колосалну октројку треће инстанције архијерејског синода. Али у нас може свашта да буде. Кад је била sedis vacantia у Сремским Карловцима, требао је извршавати право митрополита-патријарха најстарији епископ по посвећењу у споразуму са народно-црквеним митрополијским саветом. Али дође из Вршца радикалски владика, па се испред њега морао уклонити најстарији епископ пакрачки. Е па онда је могао министар-председник *Векерле* рећи: „Кад Ви сами не уважавате своју автономију, не ћу је ни ја респектовати!“ Па предложи краљу, да се у Сремским Карловцима *именује администратор*. Онда се синод није заузео за право најстаријега епископа, па нека се синод сада не чуди, што му је државна влада у синодском устројству октројисала администратора.

Но пошто је данас синодско устројство задобило превишњу потврду па се то устројство не даје ни каквим закључком наших автономних тела уништити, *настаје питање: да ли наша автономна тела могу званичити под једном октројисаном установом, као што је надлежност архијерејског синода?*

Кад је у своје доба за патријарха био именован покојни Герман *Анђелић*, била је то највећа повреда наше автономије, највећа повреда наших стародавних привилегија, које српском народу осигуравају слободан избор своје црквене поглавице. У оно доба настало је било питање, да ли да саборски посланици положе своје мандате, а исто тако да ли да *одступе* све наше автономне власти. Решило се напослетку у нашем народном клубу, да посланици *не положе* своје мандате, а исто тако да наша автономна тела *не одступе*.

Кад је проглашено именовање патријарха, народни се посланици *апсентирали* из сабора. Проглашењу је присуствовао само онај мајушни број клерикалних посланика. Па у првој седници саборског одбора под председништвом именованога патријарха Германа Анђелића чланови саборскога одбора дали су *своју ограду*, и остали су као автономна тела те даље деловали, а исто тако и чланови митрополијскога савета и школскога савета.

Ми не знамо, шта ће радити народно-црквени сабор према октројци у синодском устројству, као што не знамо, шта ће чинити саборски одбор, митрополијски савет и школски савет. На сваки начин држимо, *да не би требало* противно мишљењу неких посланика *да посланици положе мандате, нити да наша автономна тела одступе*. Шта би онда наопако било! Кад би се патријарх Богдановић нашалио па, ради даљега деловања, именовао чланове саборског одбора, митрополијског савета и школскога савета из редова радикалне странке, ала би се радикали *халапљиво* ухватили за та именовања! *Не би они много питали, што је синодско устројство нека октројка!*

Али ми и опет морамо питати: с киме хоће да раде наши архијереји? Ваљда не ће хтети радити са *деструктивним елементима*? Могу ли то чинити архијереји? Па могу ли се наши архијереји *изоловати од своје пастве*, могу ли се оделити од чланова српског народа?

За нас је велика *неприлика* синодско устројство, али држимо, да је *неприлика* и за наше архијереје. На синоду је, да санира оно, што је учинио са синодским устројством.

⊙

ЛИСТАК.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

VIII.

„Зулумћар“. — „Три бекрије“.

Светозар Н. Ћоровић је одлучан таленат, али канда само за цртице, слике, записке и приповетке. Еминентан дар за те ствари признао сам му и ја, приказујући у Босанској Вили од године 1904. прву збирку таквих његових радова под заједничким натписом „У часовима одмора“ и у истом листу од године 1905. другу збирку под истим натписом. У првим од тих приказа ја сам запео за дијалогисанога „Владику у Пољицама“ а пролетос, кад сам — признајем: у сласт — читао четврту збирку његових прича, као оштар су ми несклад у сред прекрасна акорда јекнуле, опет дијалогисане, „Птице у кафезу“. Сад пак, кад нам је управа нашег позоришта донела Ћоровићева „Зулумћара“, којега је амо допратио леп глас из Загреба и који се сад у Сарајеву код подружине загребачког Хрватског Земаљског Казалишта спомиње у једном даху са »Балканском царицом« краља Николе I., са »Смрћу мајке Југовића« конта Ива Војновића и са »Немањом« Милоша Цветића, и кад сам га са позорнице видео баш брижљиво спремљена и баш особито приказана, не могу а да не поновим оно, што сам по најбољој савести као своје дубоко уверење изрекао у Босанској Вили, наиме да је Ћоровића, док прича, милина слушати, тако је природан, неусиљен, умиљат, али чим загази у драмски облик, одмах стане кубурити.. Замишљам, каква би то била — што рекао покојни Милан Ђ. Милићевић — души посластица, да је Светозар Ћоровић та два скроз и скроз симпатична типа, као што су Селим бег и Ариф агина Емина, изнео у причи те их донизао уз Омер-агу, хоџу Салиха, Хали-бега, уза Сађакову Анђу, Стоју Смрданову, Тату. Не поричем, да су у »Зулумћару« до најмање ситнице доследно изведени ликови Селим бега и Ариф-агине Емине: он обестан разметљивац и кавгаџија, који је свикао ударати на туђе куће и затварати чаршију, који никоме није робовао па не ће ни љубавци, кући, деци, те не да своје слободе, своје славе, свог јунаштва и везирства па да га милујући савије, веже женско лукавство без мере; она трнов ђул, сиона красотица, која уме набрекнути, распалити се, узбесити, па јој пламенови букну уз пуначке образе а чупи се разастру по челу и по читаву лицу, девојачка јој се пак амбиција усредсређава у чежњи, да разоружава јунаке, па најзад устукне суровој сили, бесно и разјарено цичући. Но је ли доста за драму, да главни ликови буду психолошки јасно оцртани? Зар трагедија — а »Зулумћар« на крају крајева ипак претендује на ту ознаку — може проћи без правога трагикума? Рећи ће ми се: па и Селим бег и Емина носе свој трагикум у себи, у својој нарави, у свом карактеру. Па нека је тако! Али у чему се огледа еманација њихових особина, која би оправдавала катастрофу? Зар у томе, што Селим бег најзад види, колико је Емина моћна и колико га је уловила тиме, што га је лукавством обезоружала? Да ли у Емининој опклади о читав низ дуката, о главу, о живот, да ће одузети оружје и Џафер-аги и Селим-бегу? Ја Светозару Ћоровићу верујем на реч, да у мухамедоваца има таквих силеција и тако затуцаних непријатеља тому, да им женидба буде највеће дело и да се подавију под женску главу; не сумњам ни за час, кад то Ћоровић тврди, да има међу мухамеданским цурама таквих, које само љути и распаљује, кад им драган не долази, и које га никад прве не ће замолити, него су по што по то раде, да он сам дође, да се довуче, да се покори. Но и верујући то и не сумњајући у то тражим за драму оштријег сукоба, него што је сукоб, који се изродио међу тобоже увређеним поносом човека, који или збиља не зна или не ће да зна за шалу, и међу провидним лукавством девојане, која пред својим другама хоће да се похваста својом силом над мушкарцима. А тај сукоб је у »Зулумћару« сва радња. Или зар да се у радњу рачуна и споречица међу бакалима Марком и Николом, која превише подсећа на утакмицу мајстор-Васе и мајстор-Николе у цртици с натписом »Два мајстора« у четвртој збирци Ћоровићевих прича? Па ко је рад, да се јасно увери, какав је Ћоровић јак и мио приповедач а како слаб и немио драматичар, томе препоручујем, да испореди препирку бакала Марка и Николе у »Зулумћару« са инатом оне двојице грлатих мајстора. Светозар Ћоровић ме баш

Вечно обмањивање.

Независни демократски орган „Дневни Лист“, који је пре кратка времена престао излазити, донео је у свом 165. броју на првом месту чланак са насловом: „Гимназијска реформа и народно здравље.“ Као писац чланка потписао се др. Хранислав *Јоксимовић*. У овом свом чланку написао је господин доктор између осталог и ово:

„На ова разлагања навела нас је радосна вест, која је ових дана дошла из Немачке, да се ради на реформи типова гимназија и да на том ради нарочито немачки цар, што ће рећи: да ће и извести, што он хоће, јер је познат његов утицај у држави Пруској. По тим вестима цар се је изјаснио, да на место латинског језика треба увести учење енглеског језика. А то је заиста за Немачку најважније. Место мртвог језика учити жив језик једног моћног народа, који им је најопаснији, не значи ништа друго, него припремати націју и државу, да сачувају своју економску и државну самосталност у евентуалној борби. Број часова грчког језика смањиће се а место њих ће се увести телесна вежбања у гимназијама, којима ће омладина доћи до боље телесне здравствености.

Слично овом треба помишљати и на реформу наших гимназија, од које ће имати користи и економски и здравствени бољитак и појединаца и народа. А то није незнатна ствар.“

Који је год школски човек — разуме се: прави школски човек — прочитао ове речи, видео је, да је измишљена „радосна вест“, која је господина доктора толико обрадовала. Преда мном је немачки часопис: „Mitteilungen des Vereins der Freunde des humanistischen Gymnasiums«. У дванаестој свесци — последњој за ову годину — публикован је говор, што га је цар Вилхелм летос говорио у Каселу, где је, као што је познато, свршио гимназијске студије. Говор свој држао је цар пред професорским збором каселске гимназије, пред матурантима и пред неколицином негдашњих својих другова гимназијских. Ево, шта је цар између осталог рекао, а што се односи на класичну наставу у гимназијама: „Гимназија је нарочито усвојила студију класичних старина. При проучавању антике у гимназији ваља главно тежиште ставити не на појединости политичког живота, који је од данашњег сасвим различан, него на хармонију у уметностима, у животу и у филозофији, који је својствен био грчком народу више, него икојем другом а којег у наше време никако и нема, као што је то Чемберлен у својим „Основима деветнаестог века“ прекрасно изложио.

Цар Вилхелм рекао је ово, а др. Хранислав Јоксимовић шири по Београду и по целој Србији „радосну вест“, како се цар Вилхелм изјаснио, да латински језик у гимназијама треба заменити енглеским језиком, грчком пак језику да треба смањити број часова па отуд добивено време употребити на телесно вежбање! То се зове: измишљати, то се зове: трабуњати. Докле ли ће се јавно мишљење у Србији обмањивати којекаквим измишљотинама о европским гимназијама?

У *Београду*, 20. дец. 1911.

X.

Политички преглед.

— **Делегације** ће месеца марта опет бити сазване, а делегације за 1913. биће одржане већ јуна месеца 1912. годмне.

— **Босанске железнице.** У босанском сабору поднесен је законски нацрт о градњи некојих железница на земаљски трошак. Заједничка влада је намеравала, да после примања овога законскога нацрта отпочне у исто доба градити и друге железнице на трошак Аустрије. Услед тога настадоше несугласице између владе и земаљскога већа. У конференцијама са министром Б*уријаном* дошло је до споразума, по коме ће и законски нацрт о градњи жалезница на аустријски трошак поднети на одобрење босанском сабору.

— **Најновија република.** Стара година, година 1911., довршила се у међународној политици једним чином, којему се пре мало дана, упркос свим догађајима, није нико надао. Ради се о Кини. Др. *Сунјатсен изабран* је 17. (30.) децембра 1911. *првим председником кинеске републике.* У Кини, земљи увређених царских традиција и консерватизма, наједаопут република! Овај догађај прва је позитивна последица, победни закључак кинеске револуције, која је букнула у октобру г. 1911. и која је за кратко време захватила све велике градове и целу кинеску неизмерну небеску државу.

Два су човека у овој уставној борби играли одлучну улогу: *Јуаншикај*, заступник двора и династије Чинга, човек железа и крви. Овај безобзирни војник старога режима био је позван у најозбиљнијем тренутку, да одбрани, што се даде одбранити. Његов је антипод, представник Кине нове и модерне, био од почетка устанка др. *Сунјатсен*, обичан лекар, човек високих душевних квалитета. Његовим ступањем на чело репрезентативне владе у Кини започело је ново раздобље у историји политике Далекога Истока. Његов избор за председника најмлађе републике последица је дугого дишњега рада: рада просветнога, васпитнога, организаторнога и револуцијонарнога, који је ишао за овим целима: свргнуће династије Мању, увођење *републике* и ослобођење земље од утецаја туђинаца према геслу: Кина Кини!

Др. Сунјатсен је познат не само у својој домовини, него и на западу, у Америци и у Европи. Године 1895., после неуспеле буне у Кантону, био је ухапшен и осуђен. Побегао је међутим, дошао у Лондон, где се бавио лекарском праксом. Још је једном био одбрањен пред казном кинеске владе. Године 1896. одвукли су га на кинеско посланство у Лондону и држали га ту неколико дана. Но његови су се пријатељи заузели код Солисберија, који је онда био министар-председник. Тако је др. Сунјатсен на захтев енглеске владе ослобођен. Даље је Сунјатсен живео дуже времена у Сингапуру. Кад је револуција започела, био је баш у Америци. Сунјатсен се пожури кући. Вратио се у часу, кад се у Шангају, у народној скупштини, одлучивало о даљој судбини Кине: да ли монархија, да ли република? Монархисте, у тескоби, прихватише у начелу предлоге револуцијонараца. Избором дра Сунјатсена постављен је на чело прве народне владе нове Кине човек, којему се обраћају многе наде, да ће испунити тешку задаћу, која сада лежи у његовим рукама. Како ће се даље налазити монархисте у новим приликама, још није познато. Хоће ли се угледати на португалски пример или се сасвим смирити, видеће се.

Брзојав из Ханкауа јавља, да је примирје између републиканаца и монархиста довршено и да су непријатељства опет започела. Револуцијонарне чете у Вучангу започеле су бомбардовати Ханјанг. Народна скупштина, која заседава у Пекингу, изјавила се против републиканске државне форме. Но овај закључак нема никакове важности, будући да највећи део делегата из јужних провинција није био присутан.

ДОПИСИ.

Мол, 20. децембра 1911. (*Радикалијаде у нашем месту.*) Згражамо се, кад читамо о турским зулумима над рањеним Италијанцима; веле, да турски коран налаже, да се над ђаурима чине варварства па тиме само богу угодно дело чине. Радикали су Турке у свему надмашили, јер они чине зулуме *над својом рођеном браћом.* Пардон! Радикали и њихов коран сматрају само покварене радикалске елементе за своју браћу, ма да су и други Срби и то поштени Срби. Њима је све друго „шубикс“, што није радикал и коме Јаша тишљер није патрон. Лагао бих, кад би казао, да су наши молски радикали *сви* покварени људи; има међу њима, који добро од зла знају разликовати, те када то кадгод мисле и казати, онда им поп-*Душан*, који се молским богом назива, попрети, да их не ће више бирати за скупштинаре. Они онда, сироти, ћуткац па нос у футрол.

Нисам рад, да поштованој читалачкој публици будем на досади, већ ћу само неколико радикалских зулума да наведем.

Пре 10 месеци био је избор трећине скупштинара, којим избором *сами радикали управљаху.* Сами створише бирачку листу по своме ћефу. па када су срамно пали, задржаше скоро четири месеца списе и Бог зна, када би их послали, да нису добили бурунтију. (Хвала нека је нашим посланицима преч. г. проти Јовану *Бороши* и г. дру Миладину *Свињаревом*). Призив, који је административном одбору послат, није прешао преко седнице црквеног одбора, јер би одборници можда били противни. У њему су наводили, да је наша странка подмићивала и, шта више, тако су

сад, кад се тако сегао за драмом, живо подсећа на мојсејевског Немца Бертхолда Ауербаха и католичког Немца Павла Хајза. И један и други су преводима и нама познати, први са својих прекрасних прича са села а други са својих мајсторских новела. Ауербах се вазда и практично и теоријски бавио о драми; у оставини му затекле се многе студије о драматургији, али ни жалосном игром »Andree Hofer« ни глумом »Der Wahrspruch« није на позорници постигао ни најмањег успеха. Исто тако ни Хајзе није имао среће са драмама. Кад му лане прославише осамдесетгодишњицу, бечки се Hofburgtheater нашао на белези са његовим актовкама, али су брзо опет нестале са плана. И Ауербах и Хајзе се после неудаћа на позорници свагда враћали својој правој домени па су достварали још доста ваљана. Не би ли се Светозар Ћоровић угледао на њих! Звало би се крити истину, кад би човек прећутао, да се Ћоровићев »Зулумћар« нашој публици свидео као лепа слика из крајева, који нас и занимају и треба да занимају. Но зар би Ћоровићу то било довољно, да му драмско дело продире само као лепа и занимна слика? Сумњам. Амбиција у писаца Ћоровићева кова сиже куд и камо даље. А не може му јемачно бити право ни то, кад се, истине ради, изреком мора истаћи, да су Милка *Марковићка* и *Матејић* својом у суштину и карактера и ситуације удубљеном игром слици дали прави рељеф. Мени се чини, е се ни мало не разликује гнев са невештине приказивача, који добар комад упропасте, од сујете, увређене тим, што се лављи део постигнутог успеха уступа репрезентантима. Ћоровићев »Зулумћар« ће бити дуга века на српској позорници, али само као слика а и као слика једино зар тако, ако му при руци буде тако једра, тако као од брега одваљена Емина, као што је наша Милка Марковићка, и тако ђидијаст, али уједно и тако заносан Селим бег, као што је наш Матејић.

Нестројев стари »Der böse Geist Lumpacivagabundus«, кога Немци још и данас радо ваде из најзапрашенијега кутка у позоришној архиви, имао је у нас сасвим другојачију судбу, него Рајмундов исте године 1833. написани »Der Verschwender«. Овај се у српском преводу јавио у нас овде године 1887., кад се оно српска народна позоришна дружина на кратак боравак затекла у Новом Саду, да помогне прославити двадесетпетгодишњицу овостраног Српског Народног Позоришта. Од оно се доба »Распикућа« држи чврсто. Нестројева пак »Три бекрије« — натпис је преведен по немачком поднатпису »Das liederliche Kleeblatt« — посрбљени су још педесетих година прошлог века, године 1862. су изашли и у књизи као »прерађени од сомборског српског добровољног друштва«, али у репертоар нашег овостраног Српског Народног Позоришта уврштени су тек ономад. Заинтересовала ме је та аномалија, да комад, преведен пре педесет и више година, од дилетаната приказиван почесто, никако није доспео до прве наше позорнице. У 10. броју новосадске Данице од године 1862. има белешка: »У Сомбору даје дилетантско друштво непрестано са добрим успехом позоришна представљања, од којих доходак даје на добротворне цели«, а у 13. броју пише: »Дилетанти сомборски дали су последње представљање на Цвети. Родољубиве Сомборкиње постарале су се ревностно за гардеробу добровољнога друштва и сада је она тако богата и сјајна, како је редко где има«. Међу приказаним комадима свакако су били и »Три бекрије«, кад их је то добровољно друштво издало штампом. Веома је чудновато, да наша народна позоришна дружина, кад се од 13. октобра до 3. децембра 1863. бавила у Сомбору, није приказала тај комад. У кога би се боље и поузданије могао известити о тој аномалији, него у човека, који је наше народно позориште својски пригрлио па у њему и данас још гледа свој најмилији рукосад? У кога пре, него у А. *Хаџића*? Од њега и дознадох, али само то, да је Нестројеве »Три бекрије« за дилетанте Сомборце прерадио покојни др. Гедан Леовић. Још марта године 1850. — тако казује А. Хаџић — основано је било у Сомбору стално дилетантско позоришно двуштво а заузео се био за то Јован Ђорђевић, који је тада био перовођа у писарници Исидора Николића Србоградског, великог жупана бачке и торонталске жупаније. Чланови том добровољном друштву били су већином адвокати и чиновници а чланице девојке из најотменијих кућа. Било је осамнаест мушкараца и осам женских. Но како се десило то, да »Три бекрије« никад нису доспели, да их српском свету прикаже српска народна позоришна дружина, ту загонетку не уме да реши ни сам А. Хаџић. Пита се сад: је ли било вредно, процењати те »Три бекрије« па их позвати, да недељом и свецем маме у позориште српски свет исто онако, као што то чине, примера ради, »Сеоска лола« и »Ђидо« и »Распикућа«? Да је са тим »Трима бекријама« у вези нека традиција, која се тако шале не даје ућуткати, доказује то, што су Браћа М. Поповићи рачунали, да ће им се исплатити, ако прештампају сомборску посрбу. И одиста су Фирцалић, Туткалић и Муштвић у нашег старијег света стекли готово исту популарност, коју у Немаца уживају Zwirn et consortes. На накнадно питање за укус српских гледалаца забринуте критике одговорила је новосадска публика већ у напред громким: јесте! „Три бекрије“ су у позориште Дунђерског дочарале толико света, колико га се стече тек о ванредним приликама. Па што дочарале, али су га и очарале тако, да ће га само озбиљна препрека моћи задржати, да и опет не уграби згоду, кад ће се сит моћи наслушати песама à la »Звони подне а ја дремам....«, Шет'о сам се горе доле....«, »Зашт' да се ја бринем....« и варијантама о сека-Мари и чика-Паји, међу које су, као Пилат у Вјерују, доспели и куплети чивутског покућара Лајчике из глуме »Сваком своје« од Љубе Милованова, и слатко насмејати алотријама тројице бекрија, којих се из наше народне позоришне дружине вољно латили најпризнатији уметници а тиме спутали критици перо те га они воде, узимајући у заштиту себе и публику. Себе, што им није зазор, очијукати и са примитивним појмовима о задатку и намени солидна позоришта, а публику, што најживо наилази на лепак распасане шале.

Јован Грчић.

безочно лагали, да су чак и *имена* навели, а ти људи у осталом ни појма немају, да су то пред киме говорили. Још они имају образа, да такво шта тврде, кад су се баш они у коларници Пере *Радонића* погађали са бирачима и тамо плаћали за гласове. Да су моји наводи истинити, то ће поп-Душан најбоље знати, јер је и он, сиромах, морао неколико салашких водица жртвовати за кортешке цели — јер оне су масније од сеоских. Саборски Одбор је потврдио избор трећине, но административни одбор дао је списе „на проучавање" — Кости *Брадваровићу*!!

Поп-Душану се није свидео наш честити старина Јоца *Ковачић* као одборник, те га тужи, да не долази у одборске седнице. Ковачић је лекарском сведоџбом доказао, да је био болестан, но радикалском епархијском административном одбору то није аутентично, те поп-Душановој тужби даде места, а он брже-боље свога ћирицу Перу Радонића колара изабере на место Ковачићево. Узгред буди речено, да је исти колар мало настран. Но такав човек подобајет поп-Душану, јер он га слепо слуша. Он је у стању, да скочи и тамо, где се — да опростите — не скаче, али само кад поп-Душан заповеда. Пред другима га псује и назива свакојаким, а у лице га хвали у сва звона. Хе, то је нашем пароху у крви.

Саборски одбор *уништи* решење епархијског административног одбора, но наш поп-Душан, т. ј. радикалски бог, ни сада не зове Ковачића у седнице, већ прави разне смицалице, да ствар одуговлачи.

Тако је било „правилно и законито" са оправком парохијског дома. На нашу тужбу забрањена буде оправка, но поп-Душан ту забрану метне ad acta, те се по његову ћефу уради преоправка и исплати црквеним новцем, што се из намире видети може. Стари прозори су продати за 40 круна по комаду, али, забога, нису били по моди, т. ј. не отварају се изнутра, па су се морали заменити новим, ма да су стари још и сада сасвим добри, а можда још и бољи од нових.

Скупштина незаконито изабере школског управитеља у особи „барона" пл. од бундеве Саве *Лудајића*. Излишно је, да га опишем, ко је и какав је, јер га у целој епархији колеге врло добро познају. Поп-Душан врло добро зна, да је тај избор незаконит, али треба свом штићенику угодити, а и стовариште визиткарти са натписом „школ. управитељ" је велико, па га треба потрошити. О сујето, сујето! Лудајић, уз помоћ поп-Душанову, жари и пали, ради шта хоће, држи предавање кад хоће, слушкиња га замењује — можда са бољим успехом — у школи, без дозволе држи полудневну наставу и шта ти ја знам, какове незаконитости чини. Своје колеге — изузимајући Косту Замуровића и сестрицу Шану — сматра за нешто сасвим ниско, који му ни у чему дорасли нису. Када је исти Лудајић изабран у Молу за учитеља, дао је изјаву, да ће певачко друштво бесплатно поучавати, но сада је ту изјаву појела помрчина, па наравно да онда нема ни певачког друштва. Збиља, можда би г. барон знао казати: ко је узео ту изјаву?

Досадањег перовођу школског одбора Марка *Славковића* једноставно избацише напоље и отеше му записник. А знате ли, зашто? Зато, што се усудио против свог управитеља издати истиниту сведоџбу политичкој власти, т. ј. није никад држао повторну економску школу, али зато редовно плату примао. Боже мој, та зато се не треба љутити, већ лепо вратити политичкој општини подигнути новац, у пензијони фонд јавити, да му се са толико и толико смањи пензија, па мирна Бачка!

Црквена општина т. ј. поп-Душан, незаконито је расписала стечај на новоустановљено учитељско место, које хоће што пре и да попуни. (Међу нама речено, није нам требала ни квартална школа, али је требало сестрицу Шану са салаша довести у село, да се сиротица не мора сваке недеље штрапацирати, када долази, да свога брата Саву обиђе. Није замерити, јер крв није вода!) У велико кортешује и то за оног, кога је пре на сва уста псовао, да је пијанац и у школама падао. Имао је обичај казати: „Куд ће ивер од кладе"? (То је истину казао.) Зли језизици говоре, да је ту по среди нека изјава — но ту не ће помрчина појести. Хја, треба се журити, док не дође нова трећина, јер ће онда бити крај пашалуку.

Питаћете: па где је председник, зашто дозвољава такове незаконитости? Додуше, имамо председника, Николу *Радулашког*, али то је само лутка, јер је у ствари председник поп-Душан. Николи као човеку паору нема замерке, али као председник не ваља ни за по луле дувана. На председничкој столици седи као баба на џомби; кад га почнемо питати за разне зулуме, а да га поп-Душан не гурне у десно ребро и шапуће му, шта да одговори, сумњам, да би знао казати и своје честито име. Наш презеш Никола већ се почео из дубоког сна будити те не одобравати сваки поступак поп-Душанов, но овај га је већ ногом цакнуо, јер је у последњој скупштини — наравно опет незаконито — изабрао своју креатуру Вељу Ђорића као будућег кандидата за председника.

Ето видите, како наш парох награђује своје верне људе? Када га је сасвим истрошио, убио му углед, онда га баци од себе као исцеђени лимун. Поп Душану је свугде велико „ја", свугде воли да заповеда, а цркву сматра као своју дедовину, да је народ због њега у цркви, а не обратно. Није њему ништа прекинути придику па се издерати: „Ћути, безобразнице, шта се разговараш!" Или слично томе. Девојке к'о девојке. Познају нашег пароха добро, па му се морају смејати, т. ј. његовој придици, јер се он баш увек противно влада. Тек што је отворио уста и почео придиковати против пијанства, народ почне шапутати. а некоји и гласније свом комшији говорити: „А шта ми је узео ту придиковати, кад се сам не влада по томе!"

Воли он и да заједа, а још више да оговара, и то „своје" пријатеље, но зато је и добио у Итебеју име „поп иглица". Што се пак виспреності тиче, ту му нема пара. Једном приликом заборавио је изјавити у цркви, да ће се носити литија, но он се одмах досетио, те ти лепо нареди добошару, да на пијаци издобује, да ће се литија онда и онда носити. Што су сви Срби због тога црвенети морали, то је нашем поп-Душану шецко једно. Ми смо научили на нашег пароха, па к'о велимо: шта да га тужимо, кад и наш господин епископ нагиње радикалима!

Докле ћемо ми бити осуђени, да те зулуме трпимо, то сам Бог, часна конзисторија и Коста Брадваровић знају!

Правдан.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 22. децембра 1911.

— **Ложење на колима електричног трамваја.** Кад је хладно време, онда се електриком ложе кола новосадског електричног трамваја. Тиме је управа изашла у сусрет оправданој жељи новосадске публике те заслужује признање.

— **Српско Народно Позориште у Новом Саду.** Вечерас се у позоришту Дунђерскога, у Новом Саду у опште по осми а ове сезоне по други пут, даје Ервеова оперета „Нитуш" са гђцом Фридом *Гросовом* у натписној улози, са гђом Даницом *Васиљевићком* као Корином, са гђом Мартом *Тодосићком* као игуманијом, са г. *Крањчевићем* као Фернаном од Шанплатреа, г. *Динуловићем* као Селестеном, г. *Динићем* као мајором и г. *Стефановићем* као Лоријотом. Приказ се даје у претплати на пар, режију води г. *Добриновић* а оркестром управља позоришни капелник г. Франћишек *Вањек*.

— † **Ника П. Николић.** Један од најугледнијих српских грађана у Панчеву, г. Ника П. *Николић*, умро је јуче после кратке болести. Породица Николића у Панчеву стојала је увек у првим редовима српских родољубивих бораца. Покојников отац Пера Николић у читавом Панчеву и околици познат је био под именом „*Перка*" па је учествовао у оној тешкој уставној борби, кад је пре скоро четрдесет година Панчево први пут бирало посланика за угарски сабор. Па то предање наслеђено је у читавој породици те је и покојни Ника П. Николић увек остао веран нашој старој народној странци. Једна од његових кћери удата је овде у Новом Саду за честитог младога трговца Владимира Љ. *Стефановића*, којем је отац познати одлични новосадски грађанин и српски родољуб Љубомир Стефановић. Губитак Нике П. Николића осетиће Панчево и његова околица. Нека је честитом српском родољубу вечан спомен међу својим народом!

— **Течај за управљаче мотора** отвара се у кр. уг. технолошком индтстијском музеју у Будимпешти *8. јануара 1912.* и траје до 8. фебруара. Предавања, се изузев суботу, сваки дан држе од 7 до 9 сахата у вече. На тим течајевима поучавају склоп разних мотора, као и то, како се управља њима. За ученике примају се посједници мотора и њихови управљачи, монтери и бравари моторских фабрика а по реду пријаве и други бравари. Уписивање ће се одржати у 39. дворници кр. уг. државне више обртне школе (VIII. Népszínház u. 8. sz.) 5. јануара по р. к. у вече од 7 до 8 сахата и 7. јануара од 10 до 12 сахата пре подне. Ко се пријави, има исказати свој занат и садашње занимање. Школарина је 10 К. Слушаоци после свршеног тачаја могу полагати испит, о успешном свршетку добију сведоџбу. Испитна такса је 10 К.

— † **Милош Марковић.** У Старом Футогу је после дуга боловања у 43. години свог века преминуо ондашњи подбележник Милош *Марковић*, који је двадесет година ревно и савесно послужио својој општини. Најбољи доказ, како је био ваљан чиновник, јесте то, што је општинско представништво на предлог младога газде Николе *Тошала* једногласно решило, да уцвељеној удовици притече у помоћ са 600 круна на погребне трошкове, пошто је пре тога већ вотирало 400 круна за ванредне трошкове у болести свога званичника. У покојнику оплакује свог доброг друга госпођа Даница Марковићка, старо-футошка забавиља, а свог нежног оца јединац син гимназиста. Нека је вечан покој покојниковој души!

— **»Звезда«.** На Туцин-дан излази у у Београду први број обновљене »Звезде« пок. Јанка Веселиновића. Новообновљеној »Звезди« пришли су сви стари сарадници. »Звезда« ће излазити у елегантну издању, у каквом се до сада ниједан српски лист није појављивао. У листу ће се на прво место обратити пажња српској и хрватској књижевности, затим бугарској и словеначкој.

Претплата је 20 дин. годишње. Ко жели да добије угледни број, нека се јави на адресу: »Звезда«, Београд, Васина улица број 4.

— **СВАКИ ИНТЕЛИГЕНТАН СРБИН ТРЕБА**, поред издања Српске Књижевне Задруге, да има и **„Српске Класичне Писце"**: *Дела Ђуре Јакшића*, у четири књиге (1600 страна) **у претплати** — до св. Јована — **10 К**, у фино енглеско платно повезане К 12. **Издавач: »НАПРЕДАК« — ЗЕМУН. II.**

Новости са стране.

— **Кажњен због тога, што је под папучом.** У руској војсци догађају се још увек онакве ствари, какве су описане у познатој књизи »Aus einer kleinen Garnison«. Карактеристичан је у том погледу овај догађај: Заповедник пешачке дивизије у Смоленску издао је ових дана ову заповест: Из подастртог ми извешћа о заповеднику 6. сатније 3. најварске пуковније, капетану Смирнову гледе његове употребе царских дрва без претходне дозволе, разабирам, да су споменути капетан Смирнов и његова супруга више пута заповедали војницима, да узимљу и троше царска дрва грађевне комисије, али да о томе никоме ништа не говоре; надаље разабирам, да капетан Смирнов осим свог слуге употребљује као служинчад војнике своје сатније; да је истукао по шефу грађевне комисије изасланог војника, који је имао прегледати залиху дрва; да су он и његова супруга врло осорни и немилостиви са својом служинчади, те да је госпођа Смирновљева на најпростији начин изгрдила једног часника, који уз њих станује, исто тако и војног свећеника и његова слугу, а да се њезин супруг није усудио ни покушати, да је умири. Због свега тога одузимљем му овим сатнијско заповедништво, јер је човек без карактера и под папучом. Пошто његова супруга свадљивошћу узнемирује и досађује свакоме, ко се налази у њезиној близини, то заповедам, да се капетан и његова супруга имаду камо другамо преселити...

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 21. децембра. На министру-председнику грофу *Куену-Хедерварију* извршена ја данис добро успела операција ока.

Солун, 21. децембра. Код Велеса имала је турска војска *бој* са бугарском четом, која је побегла, оставив на бојишту пет мртвих четника.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Бан и Франковци.

Загреб, 22. децембра. Листови, који стоје бливу влади, одлучно побијају вест, да ће бан Томашић кооперирати са франковачким крилом правашке странке.

Завера у Турској.

— Ратни министар генерал Махмуд Шефкет паша убијен? —

Берлин, 22. децембра. Из Софије јављају, да је у Цариграду откривена завера и да је ратни министар *Махмуд Шефкет* паша *убијен*. Али у овдашњој турској амбасади изјављују, да је немогуће, да је та вест истинита.

Српско Народно Позориште.

Ред позоришних приказа у Новом Саду.

У четвртак, 22. децембра 1911. (4. јануара 1912.), овде *по осми пут*: **„Нитуш"**, оперета у три чина, либрето написали Мелак и Мило, с француског превео Душан Л. Ђокић, музика од Ервеа. Приказ *у претплати на пар*.

У петак, 23. децембра 1911. (5. јануара 1912.), овде *први пут*: **»Алилуја«**, комад у три чина, италијански написао Марко Прага, превели А. и В. Кисић. Приказ у *претплати на непар*.

У недељу, 25. децембра 1911. (7. јануара 1912.), овде *по трећи пут*: **„Коштана"**, комад из врањског живота у четири чина написао Борисав Станковић, песме сложио Петар Ј. Христић. Приказ *ван претплате*.

У понедељак, 26. децембра 1911. (8. јануара 1912.), после подне у три сахата, овде по *једанаести пут*: **„Задужбина цара Лазара"**, слика из српске прошлости у пет чинова, с певањем, написао Милорад П. Шапчанин. Музика од Хуга Дубека. Приказ *ван претплате уз обаљене цене*. У вече у осам сахата, овде *по дванаести пут*: **„Ђидо"**, слика из сеоског живота у четири чина, с певањем и играњем, написали Јанко Веселиновић и Драгомир Брзак, музика од Даворина Јенка. Приказ *ван претплате*.

У уторак, 27. децембра. 1911. (9. јануара 1912.), овде *по други пут*: **»Луксенбуршки гроф«**, оперета у три чина, либрето саставили Вилнер и Боданцки, с немачког превео Жарко Савић, музика од Франћишка Лехара. Приказ *у претплати на пар*.

У среду, 28. децембра 1911. (10. јануара 1912.), овде *по други пут*: **»Крадљивац«** (»Le voleur«), комад у три чина, француски написао Анри Бернштајн, превео Н. Приказ *у претплати на непар*.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

22. децембра 1911.

Пшеница нова	К	11·——
Пшеница средња	„	10·70——·—
Зоб нова	„	9·20——·—
Јечам	„	9. ——
Кукуруз нови	„	7·60—80
Кукуруз у клипу	„	5·60—·——
Лањик	„	——
Горушица	„	6·—50·—
Пасуљ бели	„	13·———·—
Пасуљ жути	„	13·50——·—
Пасуљ кулаш	„	13·50——·—

Све од 50 кила.

Свињски и марвени вашар у Бечу.

(Недељни извештај комисијонарске радње Јовичића, Акимовића и друга за марву и свиње, Беч, St. Marx, централни вашар.)

Беч, 2. јануара 1912.

За данашњи вашар било је пријављено 16.290 комада. Дотерано је било 10.444 комада пољске и 4279 комада мађарске пасмине, свега 14.723 комада.

Вашар био: *рђав*.

Цене су биле:

							изнимно		
Прима	св.	од	130	до	132	ф.	„	134	шармен одлом зеф жестоке ћуки оп
Средњи	„	„	124	„	128	„	„	—	
Лаки	„	„	116	„	122	„	„	—	
Сремски	„	„	120	„	130	„	„	—	
Стари	„	„	122	„	128	„	„	—	
Пољски	„	„	90	„	116	„	„	120|132	

Марвени вашар.
од 2. јануара 1912.

Дотерано 1959 ком. угојених волова
и са паше 435 „ бикова и крава,
свега 2394 ком.
Вашар био: *непромењив.*

Цене:

								неизмено
Прима швајцарски	од	К	110	до	116	„		118/120
Средњи	„	„	„	98	„ 108	„		—
Прима мађарски	„	„	„	94	„ 100	„		104
Средњи	„	„	„	86	„ 92	„		—
Лошији	„	„	„	80	„ 84	„		—
Бикови	„	„	„	82	„ 100	„		104
Краве	„	„	„	44	„ 94	„		—

по 100 кила живе ваге без потрошарине.

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе.

Дозволе из затворених места за бечки слободни вашар набавља наш заступник, госп. Јоца Митровановић, Budapest, Köbánya, и довољно је истом господину писмено или брзојавно јавити, за које се вашаре и за колико се комада дозвола тражи.

Адреса за пошиљке и писма
Јовичић, Акимовић и друг.
БЕЧ, ST. MARX.

Адреса за брзојаве
Јовичић
БЕЧ, ST. MARX.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

†

Јавна захвала.

Прибравши се мало од големе туге услед смрти мог незаборављеног друга

МИЛОША МАРКОВИЋА,

бившег подбележника у Старом Футогу.

хитам, да захвалим од свег срца славном представништву старофутошке општине, које ме је у мојим тешким данима новчано припомогло те омогућило, да милом покојнику спремим достојну сахрану. Исто сам тако дужна захвале и Српској Добротворној Женској Задруги у Старом Футогу а нарочито председници госпођи М. Илићки.

Захваљујем даље часној господи: Стеваву Николићу и Гаври Шијачком, старофутошким паросима, и Николи Драгојловом, пирошком пароху, који су покојника свечано опојали.

Нека приме усрдну моју захвалу моје поштоване колеге и колегинице, који су са школском децом покојника испратили до вечне му куће. Исто тако захваљујем и старофутошком српском певачком друштву и његову лаковођи г. Лавару Вукотићу, што су умилним појањем увеличали опело.

Родбини, знанцима и пријатељима, који се мене и мог јединца сетише те нам изјавише своје саучешће, најтоплије захваљујем овим путем.

У Старом Футогу, 22. децембра 1911.

Даница удова Марковићка,
5 1—1 забавиља.

ПОД СВОЈЕ

тражим девојчицу од 10—14 година. Даље извештаје даје администрација „Бранике“. 604 3—3

ДВА ДОБРА СЛАГАЧА
ЈЕДАН МАШИНИСТА
ЈЕДАН КЊИГОВЕЗАЦ
могу добити одмах место у
ШТАМПАРИЈИ
БРАНКА ПЕЦАРСКОГ
У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ (Банат).
Место је стално. — Плата по тарифи.
603 3-3

ПРОМЕСЕ

Аустријске Кредит срећке
од године 1858.

Главни згодитак		К	300.000·—
1 згодитак	по	„	60.000.—
1 „	„	„	30 000.—
2 згодитка	„	„	10.000.—
2 „	„	„	4.000.—
3 „	„	„	3.000.—
3 „	„	„	2.000.—
35 згодитака	„	„	800·—
3352 згодитка	„	„	400·—

Жребање 2. јануара 1912. год.

Цена К 20·—

издаје
МЕЊАЧНИЦА
ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА
деон. друштво
у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот. за поштарину.

ЧУДО ОД БУКВАРА!

Из овога буквара научи и најстарији човек **за 12 дана да чита и пише.** А како има у буквару још 70 слика и много лепих и поучних приповедака, то је врло згодан за читање и онима, који знају читати. Имам преко 1000 признања. Ко ми пошаље са поштанском упутницом **70 пот.** (филера) тај добија буквар са плаћеном поштарином. У Америци продаје ове букваре: Woja Jowanowich 621 So. Third Street. Steelton Pa.

Хоноксил (Уљма), (Temes m.)

Љубомир Јовановић
528 21-30 шк. управитељ и учитељ.

Сведоџба шефа краљевском српском земаљском санитету дра Владана Ђорђевића: По терапуетичким искуствима, која сам учинио, опробана је природна горка вода **Фрање Јосифа** као лек, који исто тако сигурно као и благо дејствује у таквим случајевима болести, у којима је згодно да се употреби минерална вода, која благо раствара и прочишћава. — Може се добити у апотекама и трговинама минералних вода. — Управа разашиљања у Будимпешти. 310 35-40

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Најтоплије захваљујемо се Међународној припомоћној задруги »**Доброчинство**« у Земуну, на поштеној и солидној исплати од **К 600** (словом шест стотина), која нам је **одмах код уручења смртовнице,** — без икакових одбитака — исплатила своту од 30%, након што је члан преживио 2 мјесеца од уписа.

Не само у исплати, него у свему предвиђамо тачност и поштено руковање ове наше задруге, за то се истој од срца захваљујем и сваком пријатељу, као поштену и солидну установу, топло препоручујемо.

У Земуну дне 2. јануара 1912.

С поштовањем
4 1—1 **Роза Фишер и др.**

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Најтоплије захваљујемо се Међународној припомоћној задруги „**Доброчинство**“ у Земуну, на поштеној и солидној исплати од **К 600** (словом шест стотина), која нам је **одмах код уручења смртовнице,** — без икакових одбитака — исплатила своту од 30%, након што је члан преживио 2 мјесеца од уписа.

Не само у исплати, него у свему предвиђамо тачност и поштено руковање ове наше задруге, за то се истој од срца захваљујем и сваком пријатељу, као поштену и солидну установу, топло препоручујемо.

У Земуну дне 2. јануара 1912.

С поштовањем
4 1—1 **Јелена Росић и др.**

Оглас дражбе.

Путем јавне дражбе издаваће се на лицу места под закуп ови објекти срп. прав. манастира у Срему:

1. **Две воденице** ман. Прив. Главе, дана 13. I. 1912. (по нов. кал.) у 9 сахати пре подне.

т. зв. „**Вацка земља**“ (12. јут.) истог манастира исти дан у 2 сахата после подне.

2. **Каменолом** ман. Врдника-Раванице, дана 15. I. у 9 с. пре подне.
3. **Три каменолома** ман. Јаска, дана 16. I. у 9 с. пре подне.
4. **Воденица** „Сарајлинка“ ман. Шишатовца, дана 17. I. у 9 сахата пре подне.

Воденица „Црепара“ истог манастира, дана 18. I. у 10 сахати пре подне. (Дражба ће се одржати у воденицама.)

5. **Кречни мајдан** ман. Кувеждина, дана 20. I. у 2 с. после подне.

Воденица с прип. земљиштем истог манастира у Чалми исти дан у 9 сахати пре подне.

Дражбени услови могу се видети код манастирских управа, и код потписаног.

У **Карловцима**, 2. јануара 1912.

НАДЗОРНИШТВО
3 1-3 **СРП. ПРАВ. НАР. ЦРКВ. ДОБАРА У КАРЛОВЦИМА.**

ЈЕДИНСТВЕНА И У ОВОЈ СТРУЦИ НА ДАЛЕКО ПРИЗНАТА
ТРГОВИНА СВИХ СРПСКИХ ПРАВОСЛ. ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

НИКОЛЕ ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

у сопственој кући, Дунавска улица бр 10.

У Српству највећа трговина и радионица за српске прав. цркве, наиме: **одежда, неба, литија, барјака, плаштаница, крстова, кадионица, кивота, кандила, петохлебница, полијеља** (ћоке цветови), **целивања** на лиму, **икона** на платну и на артији и т. д. Израђујем **барјаке, заставе** за певачка друштва, од најједноставнијих до најскупоценијих, везене златом и свилом. Призната радионица као најусавршенија, **иконостаса, Христових гробова, певница** и т. д. **добра** радионица свештеничких **хаљина** и велик избор **шешира, камилавки** и **појасева.** Све радионице и трговина налазе се у сопственој кући а **сваку наруџбину извршујем тачно и брзо под својим личним надзором. — Велики и богато илустровани ценовник шаљем на захтев бадава.**

Адреса за наруџбине: **НИКОЛА ИВКОВИЋ UJVIDÉK.**
566 13—20

Дукати мали и велики (сеферини)

ОД ГОДИНЕ **1912.**

могу се добити по врло повољној цени у

МЕЊАЧНИЦИ ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ

и у филијали Централног Кредитног Завода д. д. у Сенти.

Исто тако купујемо по врло повољној цени старе бушене и небушене дукате.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.
Штампарија деоничарског друштва »Браника« у Новом Саду